

Postanowienie z 3 września 2003 r., Ts 71/03
**NORMY PROGRAMOWE KONSTYTUCJI A INSTYTUCJA SKARGI
KONSTYTUCYJNEJ. TERMIN DO WNIESIENIA SKARGI**

Rodzaj postępowania: wstępna kontrola skargi konstytucyjnej Inicjator: osoba fizyczna	Skład orzekający: 1 sędzia
--	--------------------------------------

Skuteczne wniesienie skargi konstytucyjnej wymaga spełnienia licznych warunków, określonych zarówno w art. 79 ust. 1 Konstytucji, jak i w odpowiednich regulacjach ustawy z 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym.

Zasadniczą przesłanką dopuszczalności skargi konstytucyjnej jest naruszenie przez zaskarżony przepis, w związku z jego zastosowaniem w indywidualnej sprawie skarżącego, konstytucyjnego prawa lub wolności skarżącego (art. 79 ust. 1 Konstytucji). Takie prawo lub wolność oraz zarzucany sposób ich naruszenia powinny być wyraźnie wskazane w uzasadnieniu skargi (art. 47 ust. 1 pkt 2 ustawy o TK).

Ponadto, zgodnie z art. 46 ust. 1 ustawy o TK, skarga konstytucyjna powinna zostać wniesiona w nieprzekraczalnym terminie 3 miesięcy od dnia doręczenia skarżącemu ostatecznego rozstrzygnięcia w jego sprawie, opartego na kwestionowanym przepisie. Jednak ze względu na okoliczność, że, zgodnie z art. 48 ust. 1 ustawy o TK, skarga powinna zostać sporządzona przez adwokata lub radcę prawnego (tzw. przymus adwokacki), ustęp 2 tego artykułu przewiduje, że skarżący może ubiegać się przed sądem o wyznaczenie pełnomocnika z urzędu (przy odpowiednim zastosowaniu przepisów kodeksu postępowania cywilnego). Do czasu rozstrzygnięcia przez sąd wniosku w tej sprawie wspomniany termin do wniesienia skargi, jak stanowi ustawa, „nie biegnie”.

W niniejszej sprawie skarżący zakwestionował dwa przepisy prawa spółdzielczego z 1982 r. (art. 210 § 1 oraz art. 218 § 2), na podstawie których sąd rejonowy orzekł eksmisję skarżącego ze spółdzielczego lokalu mieszkalnego, z powodu wygaśnięcia członkostwa w spółdzielni mieszkaniowej. Środek odwoławczy od powyższego rozstrzygnięcia sądu rejonowego (apelacja) został oddalony przez sąd okręgowy. W skardze konstytucyjnej zarzucono niezgodność kwestionowanych przepisów z art. 67 ust. 1 (prawo do zabezpieczenia społecznego w zakresie i w formie wskazanymi w ustawie), art. 71 ust. 1 (obowiązek prowadzenia przez państwo polityki z uwzględnieniem dobra rodziny) oraz z art. 75 ust. 1 Konstytucji (obowiązek prowadzenia przez państwo polityki sprzyjającej zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych obywateli). Zdaniem skarżącego, wymienione przepisy Konstytucji zostały naruszone przez to, że w zaskarżonej ustawie brakuje unormowań, które, przy uwzględnieniu konkretnych oko-

liczności, w tym braku winy członka spółdzielni, pozwalałyby wyjątkowo odstąpić od nakazu opróżnienia lokalu. Ponadto skarżący wskazał na konieczność podjęcia przez państwo kroków w celu realizacji jego konstytucyjnych powinności wyrażonych w wymienionych przepisach, a także na niezgodność zaskarżonych unormowań z zasadami sprawiedliwości społecznej (art. 2 Konstytucji). Skarżący powołał się również na konstytucyjną zasadę godności człowieka (art. 30).

Niniejszym postanowieniem, wydanym w ramach [wstępnej kontroli skargi konstytucyjnej](#), sędzia Trybunału odmówił nadania dalszego biegu skardze z powodu niewykazania przez skarżącego, które z jego konstytucyjnych praw – i w jaki sposób – zostały naruszone przez zakwestionowane przepisy prawa spółdzielczego, oraz z powodu przekroczenia ustawowego terminu do wniesienia skargi.

Na omawiane postanowienie pełnomocnik skarżącego złożył zażalenie. Trybunał Konstytucyjny w składzie trzyosobowym zażalenia nie uwzględnił ([postanowienie z 22 września 2004 r.](#), sygnatura jw.). Tym samym skarga konstytucyjna, ostatecznie uznana za niedopuszczalną, nie została skierowana do merytorycznego rozpoznania.

ROZSTRZYGNIĘCIE

Trybunał odmówił nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

GŁÓWNE TEZY UZASADNIENIA

1. Przepisy art. 71 ust. 1 i art. 75 ust. 1 Konstytucji mają charakter norm programowych, których adresatem jest państwo. Zgodnie z art. 81 Konstytucji granice indywidualnych roszczeń wynikających z takich nakazów powinien określić ustawodawca. Tymczasem skarżący wskazuje na brak w tym zakresie unormowań pozytywnych, które pozwalałyby zróżnicować sytuację adresatów przepisów dotyczących eksmisji. Ocena postulatów *de lege ferenda* nie mieści się jednak w zakresie kognicji Trybunału Konstytucyjnego, który pełni jedynie rolę tzw. negatywnego prawodawcy, władnego derogować normy już ustanowione i obowiązujące.
2. W celu skutecznego oparcia skargi konstytucyjnej na zarzucie naruszenia zasady sprawiedliwości społecznej (art. 2 Konstytucji) konieczne jest doprecyzowanie treści prawa lub wolności, w zakresie których zasada ta została naruszona.
3. Zwrot „nie biegnie termin” w art. 48 ust. 2 zdanie drugie ustawy o TK oznacza, że z chwilą wyznaczenia pełnomocnika z urzędu trzymiesięczny termin do wystąpienia ze skargą konstytucyjną nie biegnie od nowa, lecz następuje jedynie dokończenie biegu reszty tego terminu, jaka pozostała z okresu od doręczenia skarżącemu ostatecznego orzeczenia w jego sprawie do dnia wniesienia wniosku o ustanowienie pełnomocnika. Termin do wniesienia niniejszej skargi biegł w okresie od 26 kwietnia 2002 r. (doręczenie skarżącemu ostatecznego orzeczenia w jego sprawie) do 18 czerwca 2002 r. (złożenie wniosku o

ustanowienie pełnomocnika), a następnie od 4 lutego 2003 r. (wyznaczenie pełnomocnika). Tymczasem skarga konstytucyjna została złożona 22 kwietnia 2003 r. Przekroczony zatem został trzymiesięczny termin do jej wniesienia (art. 46 ust. 1 ustawy).

Przepisy Konstytucji i ustawy o TK

Konstytucja

Art. 2. Rzeczpospolita Polska jest demokratycznym państwem prawnym, urzeczywistniającym zasady sprawiedliwości społecznej.

Art. 30. Przyrodzona i niezbywalna godność człowieka stanowi źródło wolności i praw człowieka i obywatela. Jest ona nienaruszalna, a jej poszanowanie i ochrona jest obowiązkiem władz publicznych.

Art. 67. 1. Obywatel ma prawo do zabezpieczenia społecznego w razie niezdolności do pracy ze względu na chorobę lub inwalidztwo oraz po osiągnięciu wieku emerytalnego. Zakres i formy zabezpieczenia społecznego określa ustawa.

Art. 71. 1. Państwo w swojej polityce społecznej i gospodarczej uwzględnia dobro rodziny. Rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej, zwłaszcza wielodzietne i niepełne, mają prawo do szczególnej pomocy ze strony władz publicznych.

Art. 75. 1. Władze publiczne prowadzą politykę sprzyjającą zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych obywateli, w szczególności przeciwdziałając bezdomności, wspierają rozwój budownictwa socjalnego oraz popierają działania obywateli zmierzające do uzyskania własnego mieszkania.

Art. 79. 1. Każdy, czyje konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone, ma prawo, na zasadach określonych w ustawie, wnieść skargę do Trybunału Konstytucyjnego w sprawie zgodności z Konstytucją ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o jego wolnościach lub prawach albo o jego obowiązkach określonych w Konstytucji.

2. Przepis ust. 1 nie dotyczy praw określonych w art. 56.

Art. 81. Praw określonych w art. 65 ust. 4 i 5, art. 66, art. 69, art. 71 i art. 74-76 można dochodzić w granicach określonych w ustawie.

Ustawa o TK

Art. 46. 1. Skarga konstytucyjna, zwana dalej "skargą", może być wniesiona po wyczerpaniu drogi prawnej, o ile droga ta jest przewidziana, w ciągu 3 miesięcy od doręczenia skarżącemu prawomocnego wyroku, ostatecznej decyzji lub innego ostatecznego rozstrzygnięcia.

Art. 47. 1. Skarga poza wymaganiami dotyczącymi pisma procesowego powinna zawierać:

- 1) dokładne określenie ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o wolnościach lub prawach albo obowiązkach określonych w Konstytucji i w stosunku do którego skarżący domaga się stwierdzenia niezgodności z Konstytucją,
- 2) wskazanie, jakie konstytucyjne wolności lub prawa i w jaki sposób - zdaniem skarżącego - zostały naruszone,
- 3) uzasadnienie skargi, z podaniem dokładnego opisu stanu faktycznego.

Art. 48. 1. Skargę i zażalenie na postanowienie o odmowie nadania skardze dalszego biegu sporządzają adwokat lub radca prawny, chyba że skarżącym jest sędzia, prokurator, notariusz, profesor lub doktor habilitowany nauk prawnych.

2. W razie niemożności poniesienia kosztów pomocy prawnej, skarżący może zwrócić się do sądu rejonowego jego miejsca zamieszkania o ustanowienie dla niego adwokata lub radcy prawnego z urzędu na podstawie Kodeksu postępowania cywilnego. Do czasu rozstrzygnięcia przez sąd wniosku nie biegnie termin przewidziany w art. 46 ust. 1.